

Issand vastas: "Ma lasen sinu eest mööduda kogu oma ilu ja kuulutan sinu ees Issanda nime.
Ja ma olen armuline, kellele olen armuline, ja halastan, kelle peale halastan." 2Ms 33:19

Heinakuu juhtsalm pärineb Jumala ja Moosese kõnelusest, mil Issand käsib Moosest minna maale, mille Ta on vandega tõotanud esiisadele Aabrahamile, Iisakile ja Jaakobile. Piima ja mett voolavale maale ei tule Moosesele ja rahval üksi minna, vaid Jumal ise töötab olla neile teejuhiks. Enne teeleminemist palub Moosese Jumalalt, et Ta õpetaks Moosesele oma teed ja ta võiks Issandat tunda ning seda, et Jumal tuleks tema ja oma rahvaga kaasa. Jumal lubabki täita Moosese palved, kuid palvele näha näha saada ka Issanda auhiilgust, vastab Issand Moosesele: "Ma olen armuline, kellele olen armuline, ja halastan, kelle peale halastan."

Jumala sõnad Moosesele tuletavad meile meelde, et Jumala arm ja halastus ei rajane inimlikel kriteeriumitel, et kellele Jumal peaks armu andma ja kellele mitte, või et kellele Tema inimese arvates tohiks halastada ja kellele mitte. Need Jumala sõnad kõnelevad meile Jumalast ja Tema tõelisest olemusest, kes on armuline ja halastav, pika meelega ja rikas heldusest.

Olgu meilgi Moosese kombel tahet õppida Issandat tundma ja saagu meile omaseks palve käia oma eluteed koos Jumalaga. Issand annab igähele võimaluse olla Tema oma ning usaldada ennast täielikult Tema hoole alla, selleks et võiksime osa saada Tema armust ja halastusest.

Abiõpetaja Kaisa Kirikal

TA LAULUSIDEME VÕTAB... ROMAN TOI 100

Foto: Arho Tuhkru

ta aga alati koos meiega sõltumatult elukohast – olgu see siis kas Torontos, Tallinnas või Viljandis. Olles ületanud 100. sünnipäeva verstaposti, jätkub tal endiselt loominguplaane, sest ikka veel on ju ta helitöid, mida tuleks helilooja sõnul „kompuutrisse panna“!

Suunanäitajad

Romani ühes lapsepõlvkodus – Viljandis Eha ja Väikse tänava nurgal asuvas Looritsa maja korteris – oli viul ja suur flüügel. Õnneks ei olnud viimane üle kuhjatud lillevaaside ja suguvõsa piltidega, vaid täitis ikka auväärset tiibklaveri rolli. Piibel oli siiski ainus asi, mis klaveril igapäevaselt olemas. Poisile jäi selgesti meelde, kuidas vanaisa Tõnis Puskar (1866–1940) klaverikaane üles tõstis ja midagi mängis. Vanaisa oli õppinud koolmeistri ametit ja saanud mõned aastad ka köstriks, kuid töötas Aleksandrikooli tarkusega Kabala vallasekretärina. Ka kikivarvule tõustes ei tulnud Romanil tutvus klaveriga nii hästi välja kui ta oleks soovinud. Vanaisa lohutanud: „Kasvad ise, kasvavad ka käed!“ Paksu piibliraamatuga oli sama lugu, sest vanaisa sõnul tuleb ka sealt loetu osas mõistmine ajapikku ja mõnel pidavat selleks koguni suur osa elust kuluma. Viul oli isa oma, kuigi Roman ei kuulnud, et ta seda mänginud oleks. Isa Hans Toi (1879–1945) töötas nooruses Kõo vallasekretärina, hiljem aga ehitas Viljandis üles oma lina ja viljaseemnetega tegeleva ettevõtte, mis 1940–1941 kuulutati Varese uue valitsuse poolt rahva varanduseks. Selleks ajaks oli Roman juba noormees ja mõistis hästi, mis toimus. Peipsi ääres olla aga üks väike kaluripoeg uurinud, et mis asi see kommunism ikkagi on? Ta isa vastanud: „Enne oli Peipsi järv rahva oma, aga kalad, mida püüdsime meie. Nüüd on Peipsi järv meie, aga kalad, mida püüame, kuuluvad rahvale.“

Romani ema Johanna Elisabeth Puskar (1897–1990) oli kaunihäälne sopran, keda Viljandis koolitas hinnatud laulupeadagoog Valter Blossfeldt. Saadud pagas võimaldas tal (vaheajaga) 1924–1944 laulda Estonia teatri ooperikooris ning talle usaldati lavastustes ka kõrvalrolle. Näiteks Stephano (Gounod’ „Romeo ja Julia“ 1928), üks sõsaraist (Artur Lemba „Kalmuneid“ 1929), Flora (Verdi „Traviata“ 1929), Ceprano (Verdi „Ri-

... et ühte kõita kodurahvas siin ja sealpool vett. Tunnustatud koorijuht, helilooja, organist, kirikumuusik, pedagoog ja kultuuritegelane Roman Toi on oma erakordselt laiahaardelisel tegevusväljal jätnud meie kultuurilukku sügavad jäljed. Vitaalse ja särava loojanatuuriga on ta Laulutaadina hoidnud alles laulupidude järjepidevuse neile, kes läksid kodust kaugele laia maailma, kandes selle rolli tähendust sama jõuliselt kui Gustav Ernesaks Laulutaadina meil siin! Oma peamiselt koori-, orelia- ja avaras tähenduses kirikumuusikasse jäetud loominguga on

goletto" 1929), vürstinna (Lehári „Tsareevits" 1930), Kati (Benatzky „Valgehobu" võõrastemaja" 1933), Diana (Offenbachi „Orfeus põrgus" 1933) ja taluteenija (Priit Ardna „Tütarlaps kodumaata" 1934). Teatris töötades kandis ta lavanime Anni Toi-Puskar, vokaalselt sai ta neil aastail juhendamist Ella Lipandi, Varvara Malama ja Armanda degli Abbatti juures.

Roman elas 1924. aastast koos emaga Tallinnas ja õppis Jakob Westholmi Poeglaste Eragümnaasiumis. Jälginud Estonias etendusi nii lavatagustes ruumides kui ka orkestrisse peitunult, tunnetas ta üha selgesuunalisemat muusikalist kutset seda enam, et üheks ta parimaks sõbraks sai eakaaslane, hilisem tšellist ja edukas korvpallur Juhan Aavik juunior (kelle elusaatus jäi 1941. aastal punaste südametunnistusele). Mitte vähemat rolli ei mänginud korterinaaber, organist Paul Elken, ja samuti seegi aeg, mil Aleksander Arderi allüürnikuks oldi. Otsus selgineski – õppima tuleb minna konservatooriumi oreliklassi, mille tegevuses oli obligatoorne koori juhatamise oskus. Praktilise meelega isa esitanud pojale siiski mõned küsimused. Näiteks, et kas ta teab, kui palju dirigente Eestis elab dirigeerimisest, hoopis perspektiivikam olnuks jätkata õigusteaduses (sõnakoolileik poeg oli ju mõned aastad seda Tartu Ülikoolis õppinud!). Kindlasti julgustasid noormeest muusika suunale aga tädi Alice Puskar (1900–1983), kes töötas Riigikogu sekretärina ja omas samestist aldihäält ning ka onu Harald Puskar (1904–1970), keda hinnati nii õigusteadlasena kui ka vägeva bassihääle poolest Tallinna Meestelaulu Seltsi kooris. Innustajaks oli muidugi ka Westholmi kooli karismaatiline muusikaõpetaja Tuudur Vettik, kes kasutas poisi orelimänguoskusi juba gümnaasiumipäevil ära ja õpetas teda koorilaulude esituseks vajalikul määral takti lööma. Seda „pintseldamist" oli poiss muidugi ammuilma tähele pannud! Konservatooriumi dirigeerimisõppejõud Olav Roots ei lasknud noormehel kahelda ja Griegi „Holbergi süidiga" algas pikk muusikateekond, mis on tänaseks ühendanud kodurahva siin ja seal. Oreli võlud said selgemaks August Topmani ja kompositsiooni omad Heino Elleri juhendamisel.

Muusika ja Eestimaa – südames sügaval

Töömehepõli algas Tallinna liimivabriku arveametnikuna, jätkus Ringhäälingu spordireporterit ja jooksupoisina ning seejärel muusikatoimetaja ja lastemuusika loojana, kuni 1944. aasta sügisel tuli

koos perega (kaheaastane Ants ja abi-kaasa Vaiki) „Warthelandil" Läänemerd mööda Danzigi suunas kodust lahkuda. Kõrvallaevale „Minden" astusid ema ja isa, vend Harri oli Saksa lennuväelasena kusagil kaugel.

Peagi alustas Poolamaal Toruni linnas tööd Eesti Ringhääling, mis kutsungi järel: „Siin Landessender Reval" andis kodustele märku: „Elame veel!" Sassi-läinud maailmaasjad, keerulised ajad ja käänlised teed töid Saksamaal eestlasi aegamööda kokku eri laagritesse, kus varemete vahel hakkasid tööle koolid ja ka koorid. Töökad käed on hinnas igal pool. Roman Toi sai 1946. aastal auväärse ülesande – organiseerida ja kujundada Altenstadtis esimene eestlaste laulupäev. Kokku tulid koorid Augsburg-Hofstettenist, Augsburg-Hochfeldist, Geislingenist, Memmingenist ja mujaltki, laulupäeva üldjuht oli kunagi Kaarli koguduseski organist-koorijuhina töötanud Anton Kasemets. Järgmine kooride suurlaulmine oli Geislingenis. Võib öelda, et neil vedas seal võõramaa pinnal, sest „Sieg Heil!" asemel kõlas Baieri rahva hulgas rahulikult „Grüß Gott!"

On inimesi, kelle kätetööna lööb kõik särana ja miski ei tundu olevat võimatu. Sellisena näeme ka Roman Toi elutööd. Elanud 1949. aastast Kanadas, lõpetas ta 1953. aastal Chicago ülikooli kompositsiooni alal, täiendas end hiljem Montreux's ja sai magistrikraadi, õppis seejärel veel Cincinnati ja Toronto ülikoolis ning sai muusikadoktori kraadi. Ta on olnud Toronto Kuningliku Konservatooriumi kompositsiooni-, muusikateoreetiliste ainete ja koorijuhtimise õppejõud, tegutsenud organistina (alles 95-aastasena andis ta 26. VI 2011 organistiameti EELK Toronto Peetri koguduses üle järgmisele põlvkonnale!), koori- ja orkestridirigendina. Poeg Antsust on saanud Harvardi koolitusega röntgenoloogiaprofessor.

Roman Toi töö kooridega on olnud mitmepalgeline, 1949 sai temast Montreali Naiskoori, 1952 Toronto Eesti Meeskoori, 1957 Toronto Eesti Segakoori ja 1976 „Estonia" segakoori juht. Lõpmata palju kordi on ta juhatanud mitmesugustel kontsertidel, vabariigi aastapäevadel ning olnud 1956. aastal Kanadas esimene Eesti laulupäeva üldjuht (kõikide hilisemate Põhja-Ameerika ja ülemaailmsete ESTO-de algvorm!), 1957. aastast Torontos alanud Eesti Päevade juhatuse liige ja III Eesti Päevade esimees, 1969. aastal Torontos toimunud juubelilaulupeo üldjuht ja peakorraldaja, Põhja-Ameerika Eesti Lauljate Liidu esimees, Ontario Choral Society president. Tähelepanu

väärne, et ta on olnud ka 1990 ja 1995 Eesti üldlaulupeo üldjuhte. Aga kõigi tööde ja tegemiste juures on ta läbi aegade olnud seotud kiriku ja kirikumuusikaga, kuuludes üle kümne aasta ka EELK Kiriku Laulu- ja Palveraamatu komiteesse. Neid kultuurivaldkondi, milles ta on oma käe külge pannud, on tõesti palju ja kõike tehtut kannab sügav armastus kodumaa vastu!

Oh võtkem Jumalat!

Eeldatavalt on kõik Eesti organistid mänginud Roman Toi orelimuusikat, kuid vahest kõige sagedamini on seda teinud Kaarli koguduse muusikajuht ja peaorganist Piret Aidulo ning endine kauaaegne Tallinna Toomkiriku kantor-organist Ene Salumäe. Nende kahe organisti sisse-mängituna ilmus 2011 Talmar & Põhi väljaandel duubel-CD, millele on salvestatud 29 orelipala ajavahemikul 1975–2005 valminud helitöödest. Roman Toi on öelnud, et kuna ta palad on sündinud improviseerimise tegelikel jumalateenistustel, siis nende rapsoodiline, mõtisklev karakter ilmub paremini, kui esitaja ei ole kinni väga range rütmi küljes. Helilooja justkui palvetab muusikas. Väga kõnekad on näiteks „Ristis käsi", „Vaikne palve", „Palve Ketsemani aias", „Monoloog Suurel Reedel", „Meil oma Sõna kinnita", „Puhka rahus". Orelipalade seas on lisaks koraalivariatsioonidele ja fantaasiatele ka mälestushetki noorusajast („Meellespea") ja loodusidüllid („Pastoraalid"), aga ka vanima eestlastest üliõpilaste korporatsiooni korp! Vironia Riia-aegne värvilaul, mille laiaakordilisele ülistavale lõpuosale lisab omapoolset ülevust „Gaudeamus igitur!" motiiv. Peamiselt samadele paladele toetub ka noodikogumik „Roman Toi orelimuusika" (2013, Talmar & Põhi). Nii helilooja kui ka noodikogumiku toimetaja Ene Salumäe loodavad, et need kaks – kogumik ja duubel-CD – kulgevad organistide ja orelimuusika sõprade ringis käsikäes ja täiendavad teineteist. Kogumikus on mitmeid koraaliteemalisi teoseid, nagu koraalivariatsioonid („Mu järell!" hüüab Jeesus Krist", „Nüüd ristirahvas, laula sa") ja -fantaasiad („Oh võtkem Jumalat"), mis oma ulatusliku arendusega järgivad klassikalisi koraalivariatsioone, lastes koraalimeloodial kulgeda cantus firmuse-na, varieerides tausta harmooniliste või polüfooniliste vahenditega. Piret Aidulo on erilisel hinnanud Roman Toi orelikäsitluse loomulikkust, sest aastatepikkune praktiline orelimäng on tema ideedele andnud sujuva teostuse ja hingamise: „Temaga ja tema muusikaga suheldes olen saanud lisaks nootidele kaasa hulga

elutarkust. Samuti olen osa saanud tema soojast poolehoiust ja mõistmisest, mida tähendab elada kirikumuusikas!”

Roman Toi 100

Roman Toi ületas 18. juunil 2016 100. eluaasta piirjoone. Seda harukordset suursündmust tähistati nii Eestis kui ka Kanadas mitmesuguste ettevõtmistega. Ajalehe „Eesti Elu” andmeil toimus 17. juunil Torontos Tartu College’is sümposium, kus juubilarist kõnelesid Hirvo Surva, Andres Raudsepp, Triinu Ojamaa ja Jean McKen ning avati Väliseesti Muuseumi ja Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumi ühine Roman Toile pühendatud näitus. Seoses näituse avamisega loodi Eesti Teatri- ja Muusikamuuseumis Skype-lounge’i abil otseühendus Väliseesti Muuseumiga Torontos. Toronto Peetri kirikus oli 19. juunil pidulik kontsert-jumalateenistus, kus esinesid Kanadas kontserdireisil viibiv Rahvusooper Estonia poistekoor Hirvo Surva juhatusel ja organist Ene Salumäe, Toronto Eesti Meeskoor ja „Estonia” koor, solistid bariton Avo Kittask ja sopran Kristina Agur. Maestro juubelikontserdi toetajad olid EELK Toronto Peetri kogudus ja Toronto Vana-Andrese kogudus, EELK Väliseesti Piiskopkonna Konsistoorium, EELK Kanada praostkond ja Eesti Kooriühing. Roman Toi elust on Eesti Vabariigi 100. sünnipäevaks valmimas režissöör Kalli Paakspuu dokumentaalfilm, mille võtted juba käivad.

Roman Toi on Toronto Vana-Andrese ja Tallinna Kaarli koguduse liige ning tema heliloomingut on korduvalt esitatud koguduste jumalateenistustel, Kaarlis pühendati 2013. aasta üks muusikaõh-

Foto: Ingrid Mäsaak

Teeneka muusiku juubelitähtpäeva tähistati Kaarli kirikus toimunud kontserdil

tuist ta oreliloomingule. Piret Aidulo on meenutanud, et sõprussidemed Roman Toi ja Kaarli koguduse muusikute vahel said alguse 1990. aastal kui Roman Toi tuli „Estonia” kooriga Eesti üldlaulupeole ning soovis leida kontakti Kaarli koorilauljatega.

Piret Aidulo: „Tookord esineti ühisel kontserdil tollase noortekooriga, kellest on nüüdseks kasvanud kammerkoor „Canorus”. Erakordselt meeldejäädavaks kujunes aga 1994. aasta üldlaulupeo ajal koos „Estonia” koori, Kaarli kontsertkoori ja Soome sõpruskoguduse Forssa segakooriga Kaarlis jumalateenistusel lauldud Urmas Sisaski „Eesti Missa”. Maestro Roman Toi on olnud meile suurepärase kolleeg ja eeskuju, aga eelkõige hea sõber!”

Teeneka muusiku suurt juubelitähtpäeva **tähistati Kaarli kirikus 21. juunil toimunud kontserdil**, kus esinesid Tallinna praostkonna koorilauljad: Tallinna toomkoor „Laudate Dominum”, Kaarli

Koguduse Kontsertkoor, Püha Vaimu Kammerkoor, Viimsi Kammerkoor ja segakoor „KOSK”. Juhatasid Ene Üleoja, Veljo Reier, Andrus Kalvet ja Piret Aidulo, kes osales kontserdil ühtlasi ka organistina. Solist oli bariton Ott Indermitte, algustervituse sõnas koguduse õpetaja Jaak Aus, vahelugemisi Roman Toist esitas Arho Tuhkru.

Oma laiahaardelise ja pikaajalise tegevusega on Roman Toi üks vitalsemaid ja säravamaid isiksusi Eesti muusikaloos. Ta on Eesti Heliloojate Liidu liige, Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ning Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia au doktor ja Viljandi linna aukodanik ning on pälvinud Riigivapi IV klassi teenetemärgi (1996), EELK teeneteristi II järgu medali (2006) ja elutööpreemia (2011), Tallinna Toomkoguduse kultuuripreemia ja Maarja medali (2014), Eesti Kultuurkapitali helikunsti sihtkapitali elutööpreemia (2015).

Muusikateadlane Ene Pilliroog

ORELI KAPITAALREMONDIST JUUNIS

Juunis jõudsid lõpule pneumaatiliste releede korrastamistööd. Palju tuli releesid reguleerida, tihendada liiteid, et saavutada funktsioonide toimimine. Seejärel jätkusid tööd viledega. Enne orelisse tagasi paigaldamist tuli vilede hoolikalt puhastada. Vilede huulikuosa tuli ettevaatlikult pühkida luigesulega, väiksematel viledel peene pintsliga. Kõigi vilede kered said seest puhastatud spetsiaalsete harjadega ning kompressori tuulega tühjaks puhutud, lõpuks veel ka niiske lapiga üle pühitud. Peale puhastamist järgnes mõlkide sirgeks painutamine ning rebendite tinutamine, häälestusribade korrastamine, saavutamaks viledel täielik stabiilsus. Korrastatud vile said jälle sobitatud oma kohale orelis. Kuu lõpuks on enamus vilesid tagasi paigaldatud ning saavad alata häälestustööd.

Oreli kasutusele võtmine on võrreldes algselt kavandatuga viibinud. Küllap leiaks nii mõnegi vabanduse selleks, aga lõppkokkuvõttes ununeb viivitamine üsna ruttu, kehvasti tehtud töö tuletab ennast aga kogu aeg meelde. Oreli tööle panemiseks on seetõttu vaja veel korrastada traktuuri mehaaniline osa, mille kulunud laagrite asendamine toimub lähinädalail. Lootus orel juuli lõpuks suures osas tööle saada on endiselt olemas, väiksemaid reguleerimisi tuleb aga teha ka edaspidi jooksvalt, vastavalt ruumi kliima muutumisele.

Orelimeister Toomas Mäeväli

Oreli lõunapoolse külje vile on nüüd jälle oma kohtadel, kusjuures esiplaanil olevad keelviled olid sel kohal viimati 22 aastat tagasi, aga töötanud ei ole nad juba üle kolmekümne aasta. Uued resonaatorid on valmistatud Hollandis.

JUULI KIRIKUS...

ARMASTUSKÄSK

Nõnda ütleb Issand, kes sind on loonud: Ära karda, sest ma olen sind lunastanud, ma olen sind nimepidi kutsunud, sa oled minu pärast! Js 43:1

P 03. juuli kell 10.00 Missa

E 04. juuli kell 13.00 Missa

T 05. juuli kell 17.30 Muusikaõhtu

Kristel Aer – orel. Sissepääs vaba.

KIRGASTATUD KRISTUS

Sinu kohal koidab Issand ja sinu kohal nähakse Tema auhiilgust! Js 60:2

P 10. juuli kell 10.00 Missa, Issanda muutmise püha ehk kirgastamispüha

E 11. juuli kell 13.00 Missa

T 12. juuli kell 17.30 Muusikaõhtu

Mattias Aabmets – bariton, Tuuliki Jürjo – orel. Kavaga „Arm ja lootus“.

Sissepääs vaba.

TÕDE JA EKSITUS

Käige nagu valguse lapsed – sest valguse vili on ju igasuguses headuses ja õiguses ja tões. Ef 5:8b,9

P 17. juuli kell 10.00 Missa

E 18. juuli kell 13.00 Missa

T 19. juuli kell 17.30 Muusikaõhtu

Harald Weiler – bariton, Anneli Merelaid – orel. Sissepääs vaba.

USTAVUS JUMALA ANDIDE KASUTAMISEL

Igäühelt, kellele on antud palju, nõutakse palju, ja kelle hoolde on jäetud palju, sellelt küsitakse veel rohkem. Lk 12:48

P 24. juuli kell 10.00 Missa

E 25. juuli kell 13.00 Missa

T 26. juuli kell 17.30 Muusikaõhtu

Samuel Jalakas – trompet, Marika Kahar – orel. Sissepääs vaba.

SOOSINGUAJAD

Õnnis on rahvas, kelle Jumal on Issand, rahvas, kelle Tema on valinud enesele pärisosaks! Ps 33:12

P 31. juuli kell 10.00 Missa

E 1. august kell 13.00 Missa

T 2. august kell 17.30 Muusikaõhtu

Kristina Vilotševa – orel. Sissepääs vaba.

Leerikool

07. september – 4. detsember 2016

14. nov 2016 – 26. veebr 2017

TEELISTE KIRIK

01. mai – 30. september

E, K, N, R kell 10-15

T kell 13-18.30

Ootame appi kiriku valvureid!

Kontakt: Jaanus Ruiso, Rein Vraeger

KOGUDUSE KANTSELEI

E, T, N kell 10–13

K kell 10–16

R suletud

Õpetaja Jaak Aus

puhkusel 08. juuli–07. august

Abiõpetaja Kaisa Kirikal

aeg eelnevalt kokku leppida

Diakon Saima Sellak-Martinson

puhkusel 01.–31. juuli

telefon: 619 9100, 619 9101

e-post: tallinna.kaarli@eelk.ee

kodulehekülg: www.kaarlikogudus.eu

Facebook: Kaarli Sõprade Klubi

pank: SEB EE171010022004706006

Swedbank EE392200221011214295

annetused remondi heaks:

Swedbank EE902200221040614950

annetused oreli heaks:

Swedbank EE452200221057033689

KOGUDUSE LEERIAASTAPÄEVAD

Kuldleeripüha jumalateenistus toimub 21. augustil 2016 kell 10.

Ootame kõiki **1966. aastal** ja varem leiris käinud koguduseliikmeid.

Registreerida hiljemalt 15. augustiks telefonil 6199100.

Head 1991., 2001. ja 2011. aastal Kaarli koguduses leiris käinud koguduseliikmed!

Olete oodatud pühapäeval **18. septembril 2016 kell 10 Tallinna Kaarli kirikusse**, et üheskoos meenutada möödunud ning lootusrikkalt vaadata tulevikku.

Oma osavõtust palun anda teada hiljemalt 14. septembriks tallinna.kaarli@eelk.ee; 6199 100